

“IZĀRSTĒŠANA” NENOZĪMĒ IZĀRSTĒŠANU

(XXI PASAULES AIDS konference,
V simpozījs “**Pretī izārstēšanai no HIV**”,
Durbana, VII 2016)

Pēc 16 gadiem Pasaules AIDS konference ir atgriezusies Durbanā. Kāpēc? Varbūt tāpēc, ka vissmagāk pasaulē HIV infekcija noris tieši D Āfrikā. Bet varbūt, lai atzīmētu tās panākumus? Piemēram, tā ir samazinājusi HIV vertikālo (*māte – bērnam*) pārnesanu līdz 4%!

(*Vēsturiska piebilde: AIDS ir bijis Āfrikā kopš 1935.gada.*)

Bet globāli? Kopš 2010. gada jaunu HIV infekciju skaits ir samazinājies par 6%!

Pirms un pēc konferences bija vairāki 2-dienu satelīti.

Viens no tiem – V “**Pretī izārstēšanai no HIV**” simpozījs.

Tam ir sava, atsevišķa stipendiju programma. Šogad bija jau divi stipendiāti no CA Eiropas (*viens no tiem – šo rindu autors*).

Mūsdienu zinātniskajā HIV izpētē galvenie ir izārstēšanas centieni. Tomēr, kā atzīmēja kāds runātājs – vakcīnām un terapijām tiek iztērēts daudz vairāk naudas.

Simpozija līdzpriekšsēdētāja – Nobela prēmijas laureāte Fransuāza Barre-Sinusi no Pastēra institūta Parīzē.

Vispirms, par maldinošo “izārstēšanas” **definīciju**. “Izārstēšana” ir tikai birka, vienīgi vēlme. Un pastāv šaubas, ka tāda “izārstēšana” vispār iespējama.

Tiek pētīti **divi “izārstēšanas” veidi**:

I “Sterilizējošā” būtu pilnīga HIV izskaušana no organisma.

II “Funkcionālā” izārstēšana = nenosakāma vīrusa slodze (VL), nelietojot terapiju = “remisija”. Un remisijai, pēc F. Barre-Sinusi vārdiem, būtu jābūt sasniedzamai.

Mūsdienās tiek pētītas sekojošas **izārstēšanas stratēģijas**:

1. “Iesper un nogalinā”: “Pamodināt” vīrusu no “snaudošajām” šūnām un tad tās nogalināt. Pagaidām šai “spērēja” lomai tiek lietotas pretvēža zāles.

2. Gēnu manipulācijas ir mēģinājumi izmainīt cilvēka šūnas tā, lai HIV nespētu tās inficēt. To var izdarīt, pārveidojot šo imūnšūnu gēnus. Tā dēļ nākas CD4 šūnas izņemt un tad pārveidot.

3. Cilmes šūnu transplantā tiek lietoti dzīvību apdraudošu slimību (*piem., vēža*) ārstēšanā. Attiecīgas cilmes šūnas ir visu organisma asins šūnu avots. Cilmes šūnu pārstādīšana ir pēdējā cerība pacientiem, kuriem ir gan HIV, gan vēzis. Taču šī stratēģija nav plaši pielietojama.

4. Terapeitiskās vakcīnas.

Tai pat laikā izārstēšanas pētījumos ir arī **izaicinājumi**, piemēram:

a) Nav skaidra paņēmiena HIV rezervuāru izmērīšanai.

b) Izmēģinājumu dalībniekiem visas šīs stratēģijas slēpj sevī kā nezināmus ieguvumus, tā arī nezināmus riskus.

Un kā tad ar panākumiem izārstēšanas laukā?

Amerikāņu pētnieki ziņoja, ka viņu kombinācija no latences reversijas līdzekļiem: PKC agonista (*gnidimacriņi: GM*) un histonu deacetilāzes inhibitora (*thiophenyl benzamide: TPB*) nodrošina unikālu un **efektīvu veidu latentā HIV rezervuāra samazināšanai!** (*oral OA3-4*)

Savukārt citi zinātnieki pētījuši, vai vīrusu vairošanās norisinās arī organisma audos. Viņi pārbaudīja 3 pacientus, kas bija uzsākuši antiretrovirālo terapiju (ART) drīz pēc inficēšanās un saglabājuši nenosakāmu VL ilgāk par 8 gadiem. Pētnieki konstatēja, ka, tāpat kā perifērajās asinīs, arī organisma audos HIV vairošanās nav novērojama. Tas liek secināt, ka **ART bloķē aktīvu HIV vairošanos arī audos!** (*o. OA2-5*) (*conf. oral THAA0104LB*)

T. Ndung'u ziņoja par *FRESH* pētījumu D Āfrikā:

Ļoti drīz pēc inficēšanās **diagnosticētas** un **nekavējoties ART** uzsākušas jaunas sievietes saglabāja savu sākotnējo CD4 šūnu skaitu un tādu šūnu darbību, ko HIV parasti sagrauj. Vairums no viņām (19 no 22) nepieredzēja serokonvertēšanos, **palikdamas HIV negatīvas**, neskatoties uz nelielu HIV infekcijas klātbūtni šūnās! (*Jaunietes turpina lietot ART*).

Franču zinātnieki norādīja, ka **vit D iztrūkums** saistāms ar slimības progresiju. Viņi secināja, ka vit D deficīts organismā **piepalīdz HIV rezervuāra uzturēšanā** (*poster 41*).

Un nu, **atpakaļ pie konferences.**

Tā pulcēja >15000 delegātu. To starpā – ANO Ģenerālsekretārs Ban Ki-muns, Velsas princis Harijs, Bils Geits, sers Eltons Džons un Šarlīze Terona. Varēja pamanīt arī citas slavenības, piem., pirmo proteāzes inhibitoru izgudrotāju. Darbu atlase konferences programmai bija barga: prezentācijai tika pieņemti tikai 36% no iesniegtajām tēzēm (*tostarp arī no Jūsu padevīgā kalpa*).

Šis pasākums pulcēja arī zināmu skaitu transgēnderu, ar vairākām sesijām, veltītām viņu problēmām HIV sakarā.

(*Interesanti, ka pilsētā bija pamanāmi vairāki afrikāņu albīni*).

Runājot par nedaudzajiem ekspadomju pārstāvjiem konferencē, daži arī bez tulka palīdzības angļu valodu nesaprata...

Konferencei palīdzēja 992 brīvprātīgo darbs. Daudzi no tiem – nākuši arī no tālām valstīm. Kāds bija savācis lidojuma naudu, lūdzot ziedojumus no draugiem (*īstiem un virtuāliem*). Brīvprātīgo uzdevumi – visdažādākie. Vieni bija apņēmušies stumt ratiņus ar invalīdiem cauri visai konferencē. Citiem bija tik daudz pienākumu, ka nācās lietot enerģijas dzērienus – vienu manīju ar pieri ieskrienam stikla durvīs un uzbudināti turpinām ceļu, pat neapjaušot notikušo. Kopumā, konference bija veiksmīgi noorganizēta. Vietējais apkalpojošais personāls savu spēju robežās centās būt efektīvs. Vienīgais dzirdēju, ka 3 dienu laikā delegāti pieredzējuši 10 apzagšanas gadījumus pilsētā. Jā, pie konferences reģistrācijas galdiem pamanīju dāmu, kas lasīja grāmatu "Kā būtu, ja D Āfrikā nebūtu balto". Patiesi, viņi valsti palēnām pamet...

Uzstādītais **90:90:90 mērķis** (līdz 2020. gadam: 90% inficēto diagnosticēti, 90% no tiem saņem ārstēšanu un 90% no šiem ir ar nenosakāmu VL) paredz līdz 2030. gadam pielikt punktu AIDS epidēmijai.

Āfrikas sub-Sahāras valstīs ātriem soļiem tuvojas rekomendētajam uzstādījumam "Ārstēt visus!" (p. *THPEB057*).

Bet Jaunā Dienvidvelsa Austrālijā strauji virzās HIV epidēmijas pieveikšanai jau 2020. gadā.

Patreizējā situācija ir sekojoša:

- Pasaulē: 57% : 46% : 38%

- A; D Āfrikā: 56% : 54% : 45%

- Āzijā un Klusā okeāna reģionā: 64% : 41%

- R; C Eiropā un Z Amerikā: 89% : 59% : 47%

- (Latvijā: 50% : 35% : 64%)

- A Eiropa, C Āzija, R&C Āfrika tālu atpaliek no šiem reģioniem!

Un bez būtiskām izmaiņām un ieguldījumiem, mērķis 90:90:90 nav sasniedzams!

Tikai 22 valstis ir pieņēmušas PVO 2015. gada ārstniecības vadlīnijas (*ART – katrai HIV+ personai*). Lielākā plaša starp diagnozi un terapiju ir Āzijas un Klusā okeāna valstīs, R Eiropā un Z Amerikā.

Šādus skaitļus savā Progresā Ziņojumā uzrādīja UNAIDS Izpilddirektors M. Sidibe.

Vienas no svarīgākajām ziņām konferencē bija PARTNER pētījuma rezultāti.

15 mēnešu laikā tajā netika dokumentēts **neviens HIV inficēšanas gadījums serodiskordantos** (*kur viens – HIV inficēts, otrs – nē*) **pāros** (*gan homo- gan heteroseksuālos*) uzskaitītajos >58000 seksuālajos bezprezervatīva aktos, **kad HIV+ partnera vīrusa slodze bijusi nenosakāma**.

Šis rezultāts ir izaicinājums arī kriminalizācijas jomā: daudzās valstīs (*to skaitā ASV*), HIV diagnoze var būt par iemeslu apcietinājumam.

Līdzestība vēl arvien daudziem sagādā grūtības.

Tas ir mudinājis attīstīt ilgstošas darbības injicējamo ART (LAI ART).

Kabotegravīra + rilpivirīna injekcija ik pēc 4 vai 8 nedēļām panākusi efektīvu VL kontroli cilvēkos, kas pārgājuši no savām ik dienas lietotajām terapijām.

Amerikāņu un britu pētnieki ziņoja, ka šie pacienti parastās ik dienas lietojamās ART vietā labāk izvēlas LAI ART praktisku un emocionālu iemeslu dēļ: tā ir diskrētāka, palīdz novērst atstumtību un ir mazāk iespēju atklāt citiem savu HIV statusu. (o. *THAB0204*)

Kā zināms, **ART vienkāršošana** saistāma ar mazāk blakņu, tā samazina medikamentu daudzumu un ir izdevīga budžetam.

Argentīņu zinātnieki (*CARDEL izmēģinājums 20 pacientos*) pierādījuši, ka divkāršā terapija (*dolutegravīrs/ lamivudīns*) sasniedz drīzu viroloģisko efektu (*un labu panesamību/ drošību*) HIV inficētos, terapiju nelietojušos pacientos, tādējādi uzrādot, ka **šī divkāršā terapija ir tikpat efektīva kā parastā trīskāršā**.

(o. *FRAB0104LB*)

Jāpiezīmē, ka ārstniecības vadlīnijās divkārtšā terapija vēl nav iekļauta!

Viens no konferences blakus pasākumiem bija vakara lekcija kopienai par preventīvu HIV **vakcīnu**. Zinātnieki cer, ka tā sasniegs 50% efektivitāti. Lektors uzsvēra, ka ART kļūstot pārmērīgi dārgai, bez vakcīnas neiztikt. Citā sanāksmē gan tika minēts, ka vakcīnām tiek izšķiests pārāk daudz naudas, bet būtisku rezultātu joprojām nav.

Un nu, par dzīves stilu.

Viens no nozīmīgākajiem HIV klīniskajiem izaicinājumiem ir sarūkošais kaulu minerālais blīvums (BMD), kas paver ceļu osteoporozei/ un lūzumiem. Vācijas un Nigērijas zinātnieki salīdzināja mērenas slodzes aerobiskos (MIA) un **pieaugošas pretestības vingrinājumus (PRE)**. Viņi nonāca pie slēdziena, ka ART lietojošo pacientu vidū **lielākie BMD uzlabojumi** bija PRE grupai. Zinot terapijas slikto ietekmi uz BMD, būtu svarīgi neuzsākt ART bez pavadošiem vingrinājumiem (p. *THPEB082*).

Interesanti, ka ir noticis pirmais kontrolētais alkohola lietošanas eksperiments.

Tā mērķis: noskaidrot, vai objektīvā intoksikācija ir atkarīga no HIV statusa. Pētnieki atklājuši, ka **alkohola koncentrācija asinīs (BAC)** bija **ievērojami mazāka HIV+ indivīdos**. ART lietošana vai vīrusa slodze sevišķi neietekmēja BAC rādītāju. Un tā, pretēji cerētajam, HIV+ dalībnieku vidū tas bija par 6-7% zemāks kā neinficētajiem (p. *THPEB083*).

Konferences laikā nācās secināt, ka **pretsmēķēšanas kampaņas** (arī HIV sakarā) tomēr dod rezultātus. Patiesi, visai maz delegātu tika manīti smēķējam!

Šveices **HIV inficētajiem** vēl nesēn dzīvības apdrošināšana bija pilnībā nepieejama. Šveices AIDS Federācijai tomēr izdevās pārliecināt kādu apdrošināšanas mākleri, ar kura starpniecību vairākas kompānijas piekrita **dzīvības apdrošināšanas līgumam**. Labs piemērs, kam sekot! (p. *TUPED382*)

Kā parasts Pasaules AIDS konferencēs, "Globālais ciemats" sniedz arī atslodzes brīžus. Ikrīta reivs ļauj pieslēgties savam ķermenim un palīdz kļūt veselīgākam, enerģiskākam un sakopotākam. Daudzi dalībnieki pievienojās šim reivam. Taču neviens (*izņemot kādu vietējo zēnu*) nespēja atkārtot vibrējošās afro-zumbas dejojāju kustības zulu bundzinieku pavadījumā. It īpaši, ka meitenes ik pa laikam burtiski uzsvieda kāju līdz pat galvai!

Dzīvespriecīgam nobeigumam – citāts ("*Journal of Viral Eradication*", July, 2016):
"...HIV inficēto dzīves ilgumā vērojams pieaugums: dažos pētījumos to **dzīvildze ir lielāka** par vidējo..."

*Nesaraujami Jūsu -
A.Kalniņš,
AGIHAS*